

BETȚIA DE CUVINTE

„Deplorabil te poate face oricine;
numai tu însuși te poți face ridicul.”
CARAGIALE

Alice Georgescu

CEL MAI EXTRAORDINAR

Au trecut trei ani și jumătate de la revoluție și, o dată cu ei, multe dintre iluziile noastre privind, dacă nu altceva, măcar capacitatea de a ne schimba în bine prin dobândirea mult-invocatei libertăți. Ba, parcă, fiecare zi ne aduce alte și alte împrejurări în care descoperim că abia acum rodesc mai bogat semințele prostiei, lașității, fățarniciei, duplicității, grosolaniei, incompetenței și ale celorlalte ierburi rele, cultivate cu grijă sistematică în solul moral românesc de vreo 25 de ani încoace. Printre acestea crește falnic un viciu aparent benign, pe care mulți sint înclinați chiar să-l ia drept virtute, socotind că și-ar trage seva dintr-o sumă de sentimente curate și fierbinți, precum entuziasmul, admirația, generozitatea și, desigur, voirea de bine. El nu are un nume propriu (și nici comun), dar, cum este cunoscut de toată lumea, câteva cuvinte sint de ajuns pentru a-l descrie. Constă, în esență, în imposibilitatea de a vorbi despre un fapt sau un personaj „pozitiv” fără a încerca din răpputeri și cu tot dinadinsul să-l faci mai pozitiv, și mai pozitiv, cel mai pozitiv. Altfel zis, celor atinși de acest viciu li se pare insuficient să spună despre ceva sau cineva că e bun, frumos ori deștept, cu folosirea, la nevoie, a gradelor de comparație existente; acel ceva sau cineva trebuie să fie excelent, superb, genial. Să exemplificăm.

Viena. „Wiener Festwochen”, important festival internațional de arte ale spectacolului. Teatrul Național din Craiova joacă a treia și ultima reprezentație cu *Fedra*, în regia lui Silviu Purcărete. Sala e plină; nu „ochi”, nu „pină la refuz”, dar cele vreo 400 de scaune sint ocupate de peste 300 de oameni, ceea ce, în condițiile date, este foarte mult și, oricum, foarte bine. La sfârșit se aplaudă; nu „tunător”, nu „torențial”, dar îndelung, ceea ce este, iarăși, foarte mult și foarte bine. După spectacol, un conațional aflat la fața locului vine să-i felicite pe realizatori și întreabă, printre altele, „cum a fost” în celelalte două seri. „Fantastic!” răspunde ferm un tînăr domn, implicat, pe cît am înțeles, în partea tehnică a montării. „Formidabil! Ce-a fost în seara asta e nimic. Ieri și alaltăieri au aclamat, au ovaționat, nu se mai termina!” Eu, care asistasem și la prima reprezentație, cea de „alaltăieri”, unde se auziseră, într-adevăr, câteva strigăte de „bravo!”, mă uit la el, vorba lui Caragiale, ca un imbecil. Încurajat, presupun, de privirea mea, tînărul domn continuă: „A fost năvală, sala era arhiplină, au rămas oameni la ușă!” Asta-i prea de tot! „Puteau să intre liniștiți”, zic, „numai în jurul meu erau vreo șase-șapte scaune libere, ca și în seara asta, de altfel”. Junele îmi aruncă o căutătură ucigașă; se vede limpede că tare mi-ar mai zice el ceva, dar, del, știe că sint critic și, pare a gândi, te pomenești că, supărîndu-mă, aplic și eu, dialectic, procedeul lui și mă apuc să scriu că sala era aproape goală...

S-ar putea replica, evident, că acesta nu e un caz semnificativ, că e vorba doar despre o firească pomire de a mai umfla puțin lucrurile, despre o prea normală vanitate, despre o tendință

hiperbolizantă foarte obișnuită, dacă nu poetică (vezi Arghezi cu „În pomi, piersici cît dovlecii”), și știut este că românul s-a născut poet etc. Pînă aici, toate bune. Dacă însă reducem situația la datele ei elementare, rezultă că un semen al tău, uitîndu-ți-se drept în ochi, luîndu-te, așadar, ca martor și conțind, implicit, pe colaborarea ta, denaturează conștient o realitate cunoscută, știută de amîndoi. În ce scop? Unul, fără îndoială, înalt – Interesul patriei și al națiunii: „România să fie bine și tot românul să prospere”. Cu ce preț? Cu prețul mistificării și automistificării. Cu ce consecințe? Inducerea unei stări de euforie nătîngă care, generalizată, face pînă la urmă ca România să nu fie deloc bine, iar românul să nu prospere, căpătînd, în schimb, convingerea că toate relele îi vin din afară, de la „străini”, cu – bineînțeles – odioasa colaborare a unor compatrioți lipsiți de patriotism...

Betșia exclamativă a unei închipuite iubiri de țară și de „înaltele valori ale spiritualității noastre” duce nu numai la falsificarea prezentului, ci și la falsificarea trecutului, operațiune înfăptuită cu aceeași bună-credință siropoasă. Rămînînd în domeniul nostru, al teatrului (putem însă uita că teatrul e oglinda vremurilor?) iată un alt exemplu, la fel de mărunț și de nesemnificativ, în aparență. Cu cîtva timp în urmă, emisiunea de Teatru TV a difuzat o adaptare a spectacolului *Marat-Sade* de Peter Weiss, montat de Victor Ioan Frunză la Teatrul Național din Cluj în toamna lui 1991. Transmisiunea pe post a fost precedată de o „introducere” alcătuită de un redactor de *specialitate*, introducere tipărită și în revista „Panoramic radio-tv” pentru săptămîna respectivă. Aflăm de aici, în legătură cu Victor Ioan Frunză, „regizorul obsedat de tema nedreptății” (?!), că „de la spectacolul de debut, *Dragonul* (...), pînă la lașii în carnaval, *Marat Sade* și *Cruciada copiilor*, toate realizările lui actualizează această supra-idee (?) a in justiției sociale, a opresiunii, a puterii duse pînă la paranoia. De aceea, toate spectacolele lui au avut de trecut prin furcile caudine ale cenzurii (...) Nici prezentul spectacol (*Marat-Sade*, n.n.) nu a făcut excepție”. Să lăsăm deoparte amănuntul că a trece prin furcile caudine însemnă a te supune, învins fiind, unei bațocuri publice, iar nu – cum pare să creadă autoarea cugetărilor de mai sus – a avea de luptat cu forțe malefice, și să observăm cum, de dragul evidențierii, absolut pe merit de altfel, a unor calități ale „obiectului” discuției, datele reale sint supuse unor distorsiuni deloc necesare; mai rău, absurde. Majoritatea spectacolelor lui Frunză – și nu doar ale lui – au avut într-adevăr de înfruntat, pînă în 1989, șicanele cenzurii; nu este însă cazul montării cu *Marat-Sade*, și nici al celeia cu *Cruciada copiilor*, realizată în 1992. Afară de eventualitatea că redactorul în chestiune a dorit să „strecoare” vreo curajoasă aluzie „politică”, obicei larg răspîndit în curajoasa noastră televiziune națională, e clar că aici apare din nou viciul despre care vorbeam. Ba nu, mai există o posibilitate – incompetența. Îți vine să te întrebi ce ar fi de preferat...